

Advies van de gemengde commissie over de opmaak van het strategisch plan hulp- en dienstverlening aan gedetineerden en geïnterneerden 2020-2025

1. Situering

Het decreet van 8 maart 2013 betreffende de hulp- en dienstverlening aan gedetineerden bepaalt dat de Vlaamse Regering, binnen een jaar na haar eedaflegging een strategisch plan goedkeurt, waarmee in de diverse beleidsdomeinen invulling zal gegeven worden aan de decretaal vastgelegde doelstellingen (artikel 4 van het voormelde decreet):

1. de zelfontplooiing van de gedetineerde stimuleren;
2. het sociale, relationele en psychische evenwicht van de gedetineerde herstellen;
3. de negatieve gevolgen voor de gedetineerde en zijn directe sociale omgeving, veroorzaakt door en tijdens de detentie, beperken;
4. de integratie en participatie in de samenleving na de detentieperiode bevorderen;
5. een proces van herstel tussen dader, slachtoffer en samenleving stimuleren;
6. de kans op herval beperken.

Dit strategisch plan omvat minstens (artikel 8 van het voormelde decreet):

1. een analyse van de context waarin de hulp- en dienstverlening kan worden gerealiseerd;
2. een beschrijving van de algemene en de beleidsdomeinspecifieke strategische doelstellingen;
3. een tijdpad voor de realisatie van de doelstellingen;
4. de indicatoren voor de meting van de voortgang;
5. de ingezette middelen en instrumenten.

Artikel 9 van het voormelde decreet bepaalt dat de gemengde commissie advies moet verlenen aan de Vlaamse Regering over de opmaak van het strategisch plan. Artikel 3 van het besluit van de Vlaamse Regering tot de uitvoering van hoofdstuk 3 van het decreet van 8 maart 2013 betreffende de organisatie van hulp- en dienstverlening aan gedetineerden bepaalt dat dit uiterlijk 3 maanden na de eedaflegging van de Vlaamse Regering gebeurt.

De gemengde commissie bestaat uit vertegenwoordigers van departementen of agentschappen en van hulp- en dienstverleners uit de bij de hulp- en dienstverlening betrokken beleidsdomeinen (welzijn, gezondheid, cultuur, sport, onderwijs, tewerkstelling, wonen en integratie en inburgering).

2. Stand van zaken opmaak strategisch plan hulp- en dienstverlening aan gedetineerden 2020-2025

In juni 2018 werd het strategisch plan 2015-2020 geëvalueerd. Het evaluatierapport geeft een stand van zaken van de uitvoering van het strategisch plan, maar bevat bijvoorbeeld ook enkele aandachtspunten en aanbevelingen voor de verdere uitvoering van het plan in de periode die toen nog restte. In navolging van die evaluatie organiseerde de gemengde commissie in het najaar van 2018 uitwisselingsmomenten met de lokale beleidsteams van alle Vlaamse en Brusselse gevangenissen. Zo konden deze teams hun adviezen (cfr. lokale actieplannen) rechtstreeks aan de gemengde commissie bezorgen. Deze input vormde, samen met een evaluatie van het lopende strategisch plan, een bevraging van enkele getuigen zoals de directeur-generaal van het directoraat-generaal Penitentiaire Inrichtingen en de beleidscoördinatoren van de afdeling Welzijn en Samenleving van het departement WVG en de toepasselijke regelgeving en maatschappelijke trends en tendensen, de basis voor een analyse door de gemengde commissie zelf. De commissie vatte het resultaat van deze analyse samen in een SOAR-schema met de

sterktes (Strengths), kansen (Opportunities), ambities (Aspirations) en resultaten (Results). Op basis van al deze input en met de strategische opties van het vorige plan in het achterhoofd, werd een eerste ontwerp van nieuwe strategische opties geformuleerd:

- ***We enten de verdere uitbouw van het hulp- en dienstverleningsaanbod op de noden en behoeften van gedetineerden en hun directe sociale omgeving.***
Binnen deze optie zien we een aantal belangrijke deeloptyes, meer bepaald:
 - o prioriteit geven aan bepaalde doelgroepen/ problematieken binnen de gedetineerdenpopulatie
 - o bij de start van de detentie inzetten op integraal onthaal, om zo de noden en het verdere traject goed te kunnen bepalen
 - o de hulp- en dienstverlening afstemmen op het detentieplan van de gedetineerde.
- ***We zetten samen met de federale overheid in op geestelijke gezondheidszorg, inclusief verslavingszorg,*** gezien de omvang van deze problematieken, en hun cruciale rol in de succesvolle re-integratie van de gedetineerde en het voorkomen van recidive
- ***We geven gedetineerden inspraak en laten hen actief participeren aan de organisatie, uitbouw en bekendmaking van het hulp- en dienstverleningsaanbod in de gevangenis,*** om zo o.a. het opnemen van verantwoordelijkheid te stimuleren
- ***We zetten in op de scharniermomenten bij het binnen- en buitenkomen van de gevangenis en staan daarbij in voor continuïteit van zorg,*** waarbij we aandacht hebben voor de rol van de lokale besturen, en voor de aansluiting tussen hulp- en dienstverlening binnen de muren en de opvolging vanuit de Justitiehuzen buiten de muren
- ***We zetten in op het verhogen van 21e-eeuwse vaardigheden van gedetineerden, waaronder digitale vaardigheden,*** aangezien deze cruciaal zijn om bij vrijlating, aansluiting te vinden in de bredere samenleving
- ***We evalueren de huidige samenwerkingsmodellen en organisatievormen in het kader van de hulp- en dienstverlening aan gedetineerden en optimaliseren deze, gelet op de wijzigingen in het Vlaamse en federale beleid,*** waarbij we enerzijds efficiëntiewinst zoeken door intern versnippering tegen te gaan, en anderzijds samen met de federale overheid zorgen voor betere basiscondities binnen de gevangenissen, zowel voor de gedetineerden als voor de medewerkers van de hulp- en dienstverlening die hun werk binnen de gevangensmuren doen.

Deze strategische opties werden besproken op de gemengde commissie van 10 december 2019 waar nog enkele suggesties werden aangebracht.

3. Verdere opmaak van het strategisch plan

Momenteel worden de suggesties die tijdens de gemengde commissie van 10 december 2019 naar voor kwamen, verwerkt.

Op basis van het geformuleerde strategisch kader (omgevingsanalyse en strategische opties) zal de gemengde commissie in de periode maart-juni 2020 concrete doelstellingen voor het strategisch plan formuleren. Hierbij is het de bedoeling (cfr. tussentijdse evaluatie) om het aantal strategische doelstellingen beperkt te houden en om te focussen op gezamenlijke (domeinoverstijgende) doelstellingen. Gekoppeld aan de concretisering van de strategische opties naar strategische en

operationele doelstellingen (en vervolgens naar projecten, processen en acties met een specifiek tijdsplan), zal de gemengde commissie ook indicatoren bepalen aan de hand waarvan de voortgang van het strategisch plan zal kunnen worden opgevolgd.

Uiterlijk tien maanden na de eedaflegging van de Vlaamse Regering bezorgt de gemengde commissie een voorontwerp van strategisch plan aan de Vlaamse Regering (artikel 3 van het voormelde besluit). Binnen een jaar na haar eedaflegging, dus uiterlijk op 2 oktober 2020, keurt de Vlaamse Regering het strategisch plan hulp- en dienstverlening aan gedetineerden en geïnterneerden 2020-2025 goed (artikel 8 van het voormelde decreet).

4. Opdrachten na de goedkeuring van het strategisch plan

Artikel 7 van het voormelde besluit bepaalt dat uiterlijk 6 maanden nadat de Vlaamse Regering het strategisch plan heeft goedgekeurd, elk beleidsteam (uit de lokale gevangenis) zijn lokaal actieplan hulp- en dienstverlening aan gedetineerden aan de gemengde commissie bezorgt. Het lokaal actieplan heeft een duurtijd van 30 maanden.

De gemengde commissie staat bovendien ook in voor het opvolgen van de voortgang in de uitvoering van het strategisch plan door aan de Vlaamse Regering te rapporteren op basis van de indicatoren geformuleerd in het strategisch plan, het uitbrengen van advies aan de Vlaamse Regering over de bijsturing van het strategisch plan en het aanbieden van ondersteuning en vorming voor de hulp- en dienstverleners (artikel 9 van het voormelde decreet en artikel 3 van het voormelde besluit). Bij de uitvoering van deze opdrachten dient de gemengde commissie telkens rekening te houden met de evaluaties van de lokale actieplannen, vermeld in artikel 10 van het decreet van 8 maart 2013.

Uiterlijk drie jaar na de goedkeuring van het strategisch plan dient de Vlaamse Regering de uitvoering van het plan te evalueren, en zo nodig bij te sturen. Het strategisch plan, en elke bijsturing ervan, wordt meegedeeld aan het Vlaams Parlement.